

NAPREJ

„ Glasilo Slovenske socialno demokratične stranke „

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserti: Enostopna petil vrstica 30 vinar; pogojem prostor 50 vinar; večkratni in poslani vrstica po 60 vinar; večkratni obяви po dogovoru primer n. nepust

Štev. 56.

V Ljubljani, sreda dne 19. septembra 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodruge je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 18. septembra. (Kor. ur.) Uradno razglašajo:

Italijansko bojišče.

Na visoki planoti Banjšice smo zavrnilo posamezne sovražnikove napade, izvršene po močni artiljerijski pripravi.

Z vzhodnega in južnovzhodnega bojišča ni ničesar poročati.

Šef generalnega štaba.

* * *

Nemško vojno poročilo.

Berlin, 18. septembra. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča; Veliki glavni stan, 18. septembra:

Zapadno bojišče.

Armadna skupina prestol Ruprehta Bavarskega.

Na Flanderskem so ponovili Angleži tudi včeraj svoje močne sunke v nekaterih oddelkih med gozdom Houthouster in Lyso. Prišlo je le do manjših infanterijskih bojev; zavrnilo smo vse napadajoče angleške oddelke. Naša artiljerija je pričela zopet z vso silo napadati sovražnikove baterije. Med la Basséejem in Lensom kakor tudi od Somme do Oise je bilo bojno delovanje živahno.

Armadna skupina nemškega cesarjeviča.

Ob obeh straneh ceste Laon-Soissons in na levem bregu Moze se je stopnjevalo včasih bojno delovanje do precejšnje sile. Na nekaterih krajih so se razvili boji v predpolju, ki so potekali za nas ugodno.

Armadna skupina vojvode Albrehta Virtemberškega.

Zapadno od Apremonta so napadle naše čete nenadoma in so se vrile z ujetniki. Nadporočnik Berthold je sestrelil zopet 2 nasprotnika v zračnem boju.

Vzhodno bojišče.

V loku pri Lucku, ob dolenjem teku Zbruča in v gorovju vzhodno od kotline Kézdi Vásarhely je bil sovražnik živahnejši kakor zadnji čas. Pri armadni skupini generalfeldmaršala von Mackensena so izvršili Rumunji vzhodno od Sereta po močni pripravi pri Varniti in Munceli več delnih napadov, ki so se izjalovili z izgubami. Ob izlivu Rimnice smo podvzeli majhen sunek in dobili nekaj ujetnikov.

Macedonska fronta.

Nobenih večjih bojnih dejanj.

Prvi generalni kvartirni mojster: von Ludendorff.

O naših narodnih problemih.

IX.

Ko zaključujem svoje premišljevanje o naših narodnih problemih, se zavedam, da jih nisem izčrpno obdelal; komaj dotaknil sem se jih bil. Pokazal sem zgolj na vzroke naše dosedanje onemoglosti, na naloge, ki nam jih je v razrešitev naložila usoda. Kakor ima vse, kar živi in dela, smoter in pomen, tako ima tudi majhni slovenski narod svoje zaloge in svoj smoter. Po kateri poti bo hodil, kam ga bo vodila pot, ki si jo bo izvolil?

Mislím tudi na to, kdo bi bil poklican, da razreši naše narodne probleme, kdo nam pokaže naše narodne ideale, kdo jim ustvari dušo, gibaló vsega stvarstva.

Tudi majhni, zaničevani in teptani slovenski narod čaka na svojega vodnika, ki ga bo znal s krepko voljo in jasno ter nesebično misljo povesti iz sedanje žalosti v vselejšo bodočnost.

Slovenska zemlja in njen rod sta razbita, pohojena in oplenjena. Tuja ljudstva se tepó za našo lepo zemljo, raztrgati in opleniti hočejo slovenski rod do kraja. Naša prirodna bogastva so cilj njihove pohlepnosti. Kdo in kje je naš Mojzes, ki nas povede preko razburkanega morja?

Na vas mislim, ki ste doslej delali za svoj požarjeni in oplenjeni rod, na vas, ki ste trpeli zanj, na vas, ki vam je zaničevanje bilo plačilo, bič siromaštva nagrada za nesebično delo — na vas, naše kulturne delavce. Narava vas ni oblagodarila z utilarizmom, rojstvo ne z gmotnimi dobrinami. Mati vam je položila v zibelko notranji imperativ nesebičnega žrtvovanja.

Kje ste? Zakaj molčíte ravno sedaj, ko čaka narod na vaše besede?

Duševna in umstvena moč naroda je zgoščena v vaših srcih in možganih. Ta moč je naš Mojzes; z njo boste priborili svojemu rodu lepšo prihodnjost, svobodo, po kateri hrepene vsi.

Demagogi in utilaristi so strašno divjali med nami. Dokončali so svojo škodljivo delo. Vaš naloga je, da zopet ustvarite svojemu ljudstvu tiste in take kulturne dobrine, ki so potrebne za njegov obrambni boj.

Spomnite se na našo polpreteklo kulturno dobo. Bila je lepa, še danes smo ponosni na njo. Započeli so jo mladi in srčni ljudje. Premagali so velike težkoče, krepko so nastopili za svoje ideje, ko so nam ustvarjali kulturne vrednote, s katerimi bo stopil naš narod na plan, ko pride dan presoje. Ker so kulturno ustvarjali, so postali resnični vodniki svojega ljudstva. Toda niso mogli prodreti dovolj globoko v ljudsko dušo. Zato so jih prepričali utilaristični demagogi, ki so se vrinili ljudstvu za vodnike. Vsi poznate ta naš zgleđ! Koristen vam bo, ako se zamislíte v preteklost in sedanjost.

Od množice utilaristov in demagogov zaničevani kulturni delavci so poklicani, da izvrše delo osvoboditve. Zakaj naša osvoboditev mora biti le plod kulturnega dela. Duševnih in umstvenih moči ne bo zmagovalo nobeno gmotno nasilje. Naj torej vzplamti slovenska duša, da bo razsvetlila globoko temo in pokazala pot v bodočnost.

Zakaj molčíte?

Vi veste, da naš narod ni gníl, ni popačen; da je zmožen večjega kulturnega udejstvovanja kot ga vidimo danes. Naš narod je telesno zdrav, duševno krepak. Zbudíte njegove duševne sile, odvzemeté mu okove gmotne bede, in videli boste, kako lep in močan bo postal. Videli boste, kako se bo znal spretno boriti za svoje gmotne in kulturne vrednote in za svojo neodvisnost.

Ali naj tudi v prihodnjosti gospoduje nad njim pohlepni tujec in utilaristični demagog? Ali naj še dalje hlapčuje na svoji rodni domačiji, v tujini pa se izgublja med masami kulijev neciviliziranih narodov? Ali naj tudi v prihodnjosti zapušča svojo ljubo domačo zemljo kot zasmehovan in zaničevan izgnanec?

Razpalite ljudsko dušo, osvobodite zemljo in rod! Slovenski kulturni delavci, vaš dan je napočil. Srca in duše trepetejo od nestrpnega pričakovanja, oči se ozirajo po onih, ki naj izrečejo jasno besedo o naši enotni volji: — Hočemo! Vi prevzemite vodstvo, da se bo v naši domovini uresničil rek Frančeta Prešerna:

Tje bomo našli pot, kjer nje sinovi
Si prosti voljo vero in postave.

A s.

Primer Pongratz in marsikaj drugega.

III.

Nedavno (št. 15.) smo objavili dvoje člankov pod tem naslovom, kjer smo se pečali z afero Pongratz na Jesenicah. Sedaj nam piše čitatelj našega lista:

»Ko je »Naprej« pisal o aferi Pongratz, smo konstatirali takoj, da je njegovo stališče pravo. Kdo je kriv? Pravni zastopnik bratovske skladnice je tudi izjavil, da je glavno krivdo iskati pri Kranjski industrijski družbi sami, ker ni ločila pisarne in blagajne bratovske skladnice od one tovarne same in ker je blagajnik bratovske skladnice bil obenem blagajnik tovarne. Pongratz pa je bil poleg tega še — namestnik predsednika!

Res je, da je nadzorstvo formalno so-krivo — ali, če uvažujemo, da ni delavca, ki bi si upal dvomiti nad redom, ki ga je čuval sam ravnatelj Trappen in vodil njegov ljubljenec in namestnik gosp. Pongratz potem oprostimo ta odbor vsake krivde.

Tako naš čitatelj. Ima popolnoma prav. Dodajemo še sledeče:

Ko je odstopil leta 1915 ravnatelj Trappen, je prevzel vodstvo bratovske skladnice gosp. inž. Luckmann. V dec. 1915 je umrl Pongratz. Knjigovodstvo je prevzel gosp. Krenn, ki pa je izjavil, da prevzame Pongratzevo posle le, če se vse Pongratzevo delo temeljito pregledal! Revizija se je vršila več mesecev, vršili so jo strokovnjaki. Uspeh! Gosp. Pongratz je poneveril »durch falsche Manipulation« (z napačnim ravnanjem) nad 120.000 krou imetja bratovske skladnice.

Strokovnjaki so več mesecev brezobzirno pregledovali knjige in končno konstatirali goljufigo.

Nadzorni odbor bratovske skladnice je v zmislu § 76 res izvoljen za »kontroló

gospodarstva bratovske skladnice« in sicer na dobo enega leta. Izvoljeni smejo biti le oni moški člani bratovske skladnice ki so stari 30 let, ki znajo pisati in brati in so že tri leta v službi tovarne. Izvoljeni pa se po preteku svojega funkcijskega leta ne smejo več voliti za prihodnje leto.

Ali je z ozirom na te določbe bilo sploh mogoče, da bi kdo izmed nadzornega odbora mogel kontrolirati, če bi tudi se predrznil?

Sestavljalci pravil bratovske skladnice niso niti mislili da bi se smel član nadz. odbora kdaj drzniti »kaj kontrolirati«. Ako bi tudi bil kak inteligentnejši delavec izvoljen — prvo leto komaj nekoliko razumno zelo komplicirano računstvo bratovske skladnice — drugo leto ga pa občni zbor v zmislu pravil sploh voliti ne sme. Strokovnjak v računstvu pa sploh ne gre za tovarniškega delavca!

In člani načelstva? Predsednik lahko razveljavi vsak sklep načelstva, njegova naloga je v zmislu § 70 pravil pa še prav posebej:

Nadzorovati vse poslovanje skladnice, imeti shranjene vse vrednostne listine in dokumente. On ima tudi ročno blagajno do 1000 K. Ostali člani načelstva smejo le kimati.

Da je Pongratz mogel stare manipulacije izvrševati, so krivi: tedanji načelnik skladnice tovarne in pa revirni urad, ki bi se tudi moral bolj pobrigati, ko je vendar vedel, da ni prav, če je tovarniški blagajnik tudi — blagajnik bratovske skladnice. —

Pa o tem bomo še pisali v naslednjem članku.

Politični pregled.

= Manifest odbora za stockholmsko konferenco se glasi: Organizacijski odbor za stockholmsko konferenco smatra za potrebno, da poda kratko izjavo o položaju, ko se je vrnila delegacija ruskega delavskega in vojaškega sovjeta s svojega potovanja v Pariz, London in Rim. Odbor izjavlja najprej jasno in odločno, da ni odstavljen načrt za mednarodno konferenco v Stockholmu. Če bi bili dobili angleška in francoska delegacija potne liste, tedaj bi se bila vršila konferenca 9. septembra. Konferenca se vrši kakor hitro se uredi vprašanje potnih listov in potem takoj določimo dan. Ruska delegacija se je prepričala v Veliki Britaniji, na Francoskem in v Italiji, da je delavski razred ideji stockholmske konference vdan in jej ostane zvest in da narašča v vseh krogih gibanje za skupno akcijo za pravični in trajni mir. Proletariat je prepričan, da se doseže trajen mir, ki ne žrtvuje interesov slabotnejših narodov interesom močnejših, ne interesov proletariata interesom buržvazije, le s skupnim naporom. Brutalna odklonitev potnih listov, ki jo smatrajo vsi za odsev naraščajoče reakcije, ne ostraši razredno zavednega proletariata, ki je prenašal že večje težkoče in ki razumeva, da gre v resnici za to, da se zadrži proletariat pred izpolnitvijo njegove zgodovinske naloge. Zato apeliramo na delavstvo Francije, Italije, Velike Britanije in Amerike, da ne dopusti, da ga oropajo njegove elementarne svobode, svobode, da izmenjava svoje mnenje. Gre za svobodo misli, za svobodo, ki je najdragocenejša pridobitev francoske revolucije in tej svobodi se ne more odreči organizirano delavstvo, če se odreče, izvrši moralčen samomor. Da ovirajo našo akcijo, se poslužujejo nasprotniki socializma zlasti v zadnjem času starih, preizkušenih sredstev. Da zabranijo pojevanje vojne psihoze, uporabljajo proti nam obrekovanje in sumničenje. Sklicujejo se celo na dokumente, ki ne eksistirajo, da vplivajo na delavski razred. Povsod so zlorabljali monopol poštnih in brzojavnih zvez, da zadržujejo ali zlorabljajo naše izjave. Ves ta pohod se je klaverno sesul in z zadovoljstvom in ponosom ugotavljamo, da volja delavskega

razreda ni oslabljena. Presežna večina delegatov na londonski konferenci alirancev je bila za Stockholmu. Odbor je srečen, da lahko konstatira sledeči razvoj: Sklepi v Manchesteru v začetku letošnjega leta so bili s tričetrtinsko večino proti vsaki mednarodni konferenci, a resolucija v Blackpoolu iz septembra 1917 ni našel stockholmski princip skoraj nobenega nasprotnika več. Usoda stockholmske konference je pa tudi tesno zvezana z rusko revolucijo. Reakcija je poizkušala, da naprti odgovornost za anarhijo revoluciji, za anarhijo, v katero je pripeljal Rusijo carizem. Nerazumni ljudje so krepili protirevolucijo z obžalovanjem vrednim nehanjem in dejanjem. Našim sodelavcem in kmetom v Rusiji, izražamo svoje občudovanje in svojo solidarnost in izrekamo vročo željo, da stopijo vsi v vrste, da branijo demokracijo in revolucionarno Rusijo. Delavski razredi vseh dežel, ki so pozdravljali padeč carizma tako navdušeno, se zoperstavijo — o tem smo prepričani — početju mednarodne reakcije, ki že odobrava početje protirevolucije. **Obenem izražamo trdno upanje, da izpolnijo socialisti Nemčije in Avstro-Ogrske svojo socialistično dolžnost in protestirajo energično proti vsaki mu načrtu in vsaki taktiki, ki bi bila naperjena, da izpodkoplje revolucijo in napravi Nemčijo za sokrivca protirevolucije.** Stranke, priklopljene Stockholmu, gotovo razumevajo, da je nam spričo teh dogodkov nemogoče, da bi točno odgovorili na brzojavko francoske socialistične stranke, ki nam pušča popolno svobodo dejanja, in na pismo socialističnih strank Avstrije, Nemčije, Ogrske, Češke, Bosne in Bolgarije, ki silijo, da določimo končno veljavni dan konference. A naš odbor je sklenil, da nadaljuje svojo akcijo mirno in odločno. Izda v kratkem zbrane spomenice, ki so jih vložile priklopljene stranke in obenem generalno poročilo, ki poda nepristransko poročilo o vseh vprašanih, ki so jih načele naše organizacije. Naši člani, pripadajoči strankam nevtralnih dežel, so prevzeli nalogo, da izdelajo že sedaj sklope, ki izhajajo iz spomenic. Izročijo se vsem pridruženim strankam, da se lahko izrazijo o njih, ko se sestane konferenca. Dalje je sklenil odbor — če namreč to žele stranke — da pošlje na novo konferenco alirancev v Londonu in na vsako drugo organizirano zborovanje nam pridruženih strank svoje delegate, da poročajo tam o našem delovanju in o sklepih, do katerih so prišli avtorji predlogov, ki se predložijo konferenci. Stockholmu je le etapa na pohodu mednarodnega socializma. Akcija delavstva se razvije v svojih potnih učinkih šele tedaj, ko najde konferenca svoj delovni program. Morda bo morala takrat najbolj čuvati od potekom dogodkov in bo morala pokazati živlensko silo in iniciativo, ker bodo takrat izdelani končno veljavni pogoji, ki določijo politično in gospodarsko življenje Evrope za dolgo časa. Naša misel je, da uvede Stockholmu novo dobo proletarskega boja proti imperializmu s tem, da obnovi konferenca delazmožno internacionalo. Delavski razred resnično hoče, da je ta vojna zadnja. On hoče države zdemokratizirati, hoče preprečiti nove zapletljaje, ki bi nastali iz gospodarske vojne in hoče utemeljiti s pravnimi poročstvi in razsodišči svet miru na kopnem in na morju, Evropo demokracije in resnične svobode. Sredi razbedenega sovraštva se ne odreka delavski razred idealu pobratinstva človeštva.

Sodrugi! Če le hočete, se vrši mednarodna konferenca v najkrajšem času. Da se doseže ta cilj, zadostuje, da se zavedajo stranke velike odgovornosti, ki jo imajo. Za ves proletariat ostane geslo: »Pojdimo v Stockholmu!« Manifest so podpisali: Troelstra, van Kol, Albarda, Vliegen, Wibaut (Holandska), Branting, Soederberg, Moeller (Švedska), Borghier, Nina Bang (Danska), Vidnes (Norveška), Axehrod, Ehrlich, Goldenberg, Rózanov, Smirnov (Rusija), dalje tajnika Huysmans in Panin.

= Pred zasedanjem državnega zbora. Nemški Nationalverband je imel v torek

dolgo sejo strankinega načelstva, na kateri je razpravljala o političnem položaju ter naglašala, da se ima nemška politika v Avstriji boriti z velikimi težavami. Plenarna seja stranke bo 24. septembra. Zastopniki strankinega načelstva so imeli popoldne daljši razgovor z ministrskim predsednikom.

= Grof Karolyi o mirovnem vprašanju. Ogrski poslanec grof Mihael Karolyi je govoril v nedeljo pred svojimi volilci v Czelegdu. Govoril je med drugim tudi o vnanji politiki grofa Czernina, katero je precej ostro obsojal. Nekoliko časa je grof Karolyi upal, da minister vnanjih zadev pojmi svojo veliko nalogo. To mnenje si je prisvojil, ko je grof Czernin pred vsem svetom zastopal mir brez aneksij in brez vojne odškodnine. Govornik je pričakoval, da bo grof Czernin dosledno korakal naprej po tej poti. To upanje se pa ni izpolnilo; prvemu koraku ni sledil drugi, nastala je stagnacija in potem je politika zagazila v staro napako: v neodločnost in slepo ugibanje, kar vse dokazuje pomanjkanje samostojnosti v vodstvu vnanje politike. Grof Karolyi je končno naglašal, da je dolžnost vsakega parlamentarnega zastopnika, v zadevi miru sestajati se z nevtralnimi državniki, zatorej upa, da mu vlada ne bo delala ovir, če se bo udeležil mednarodne konference v Bernu.

= Nemška sodba o poljskem vprašanju. O proklamaciji centralnih držav glede ustanovitve poljskega kraljestva piše Berlinska liberalna »Vossische Zeitung«: Slej ko prej stojimo na stališču, da bi bilo bolje, če bi bili glede Poljske počakali na uspeh mirovnihi pogajanj. Nepremično ostanemo pri našem prepričanju, da bi se tako važna uredba nemškega rajstaga. Vlada si je naložila s tem težko odgovornost na svoje rame. Želimo le, da bi bila uredba v blagor domovini. Ne moremo se pa pridružiti optimizmu, ki navdaja naše državnike. Poljska država je za nas eksperiment, katerega izid je zelo dvomljiv.

= Sovražna špijonaža v Nemčiji. »Münchener neueste Nachrichten« poročajo iz Stockholma: Glasom poročil iz Malmö se je nemški mejni policiji posrečilo, izslediti že od leta 1915 delujočo organizacijo ententnih špijонов, katerih mreže so obsegale Nizozemsko, Švico in Skandinavijo. Po nabranem gradivu so kompromitirani zastopi ententnih vlad na Švedskem, Danskem in Nizozemskem. Zlasti se je dognalo, katere osebe so v raznih časovnih dobah vodile organizacijo špijонов v Skandinaviji. Gre za špijonažo v Nemčiji, ki je obsegala vojaške, trgovske in gospodarske zadeve. Špijoni so se za poročila v inozemstvo posluževali deloma nevidljive pisave, deloma dozvedno brezpomembnih trgovskih naznanil v nemških časopisih. »Münchener neueste Nachrichten« pravijo, da bodo še objavile senzacionalna razkritja.

= Brzojavka grofa Luxburga. »Nya Daglight Allehanda« objavlja izjavo nemške vlade v zadevi znanih brzojavk grofa Luxburga. Nemška vlada obžaluje, da so za švedsko vlado zaradi posredovanja brzojavk med nemškim poslanikom v inozemstvu in med vnanjim uradom nastale neprijetne posledice. Nemška vlada nadalje obžaluje, da je nemški poslanik v Buenos Aires take brzojavke odposlal s švedskim posredovanjem. Obenem poudarja nemška vlada, da švedski vladi vsebina omenjenih brzojavk ni bila znana.

= Bivši francoski minister Thomas o položaju. »Berliner Tagblatt« objavlja izjavo bivšega francoskega ministra Thomasa o položaju. V imenu svoje stranke je Thomas v parlamentu izjavil, da pričakuje miru le od energičnega nadaljevanja vojne; dosedanjo nestalno politiko francoske vlade pa je ostro obsodil. V ostalem je opozarjal Thomas na predstoječi kongres socialistov v Bordou, katerega naloga bo, da ustanovi načela za resnično narodni program. Sicer pa bodo Thomas in njegovi pristaši v vseh zadevah narodne obrambe ministrstvo Painlevé krepko podpirali.

= **Nizozemski ministar o položaju.** Nizozemski ministarski predsednik je 18. sept. v imenu kraljice otvoril državni zbor z ogovorom, katerem je izvajal: V notranjem in vnanjepolitičnem položaju je nastala bistvena izprememba. Pričakovanja za prihodnjo zimo niso zadovoljiva. V sredi med vojskujočimi se sovražniki moramo vedno še biti pripravljeni, da odvrčamo možna kršenja naše nevtralitete. Promet s kolonijami je vedno težavnejši. Za uvoz indijskih pridelkov ni na razpolago potrebnih ladij. Vlada zaupa vašemu svetu in vaši pomoči, da premeta te težave.

= **Uvoz iz Amerike ustavljen.** Iz Washingtona se poroča, da je od 20. septembra naprej za Skandinavijo, Nizozemsko, Španško, Švico in Grško ter za ozemlje, zasedeno od centralnih držav, vsak izvoz prepovedan.

Nova odredba za razdelitev krompirja.

Urad za ljudsko prehrano razglša:

Da se zagotovi onim, ki ne pridelujejo sami, preskrba s krompirjem, da se obenem ozira na potrebe kmetovalstva, je odredil urad za ljudsko prehrano, da se zagotovi 20 milijonov meterskih stotov krompirja prej ko mogoče za konsumente. Kadar se doseže ta vsota, smejo poljedelci svobodno razpolagati z ostankom. Čim prej oddajo kmetovalci krompir, tem prej se lahko razveljavi zapora in imajo kmetovalci svobodno gibanje. Kontigenti se razpišejo po deželah in deželne vlade jih morajo razdeliti po političnih okrajih z ozirom na njihovo zmogljivost oddaje. Kakor je dosežen deželni kontigent, bo promet s krompirjem v okviru dotične dežele svoboden po maksimalnih cenah. Z vsemi sredstvi morajo udeležene oblasti delati na to, da sta spravljena najmanj dve tretjini kontigenta, preden nastopi normalni čas mraza, ker je drugače ogrožena zimska preskrba neproducentov. Glede zadnje tretjine bo vojno žitni zavod s pomočjo političnih oblasti in komisij s producenti krompirja določil vse potrebno, da zagotovi skrbno spravljane krompirja in poznejšo oddajo. Pogodbeni ključ določa, koliko vagonov ostane v deželi in koliko vagonov se pošlje iz dežele. Da se pokrijejo kakor hitro mogoče potrebe onih dežel, ki nimajo dovolj krompirja, dobi kmetovalec premijo po 5 kron za vsak meterski stot, ki ga odda do 30. novembra 1917. S tem se zviša cena od 15 na 17 in od 20 do 22 kron. Poleg tega dobi kmetovalec nagrado po 2 K za meterski stot, če spravi krompir za račun vojnorožitnega zavoda čez 1. december na prostoru, ki ga določa ta zavod ali na svojem domu. Kontigenti se odmerijo tako, da imajo politične deželne oblasti svobodo, da ščitijo manjše posestnike in da uvažujejo v deželi navadne potrebe srednjih in večjih posestnikov.

Dnevne beležke.

— **Resno svarilo** tistim, ki se jih tiče. Pišejo nam železničarji: Naša služba postaja neznosna. 18 ur službe — 6 ur prostosti. Komaj stojimo na nogah. Prehrana slaba. Ali se je čuditi, da se vsak dan sliši o kaki železniški nesreči? Pisati se menda ne sme o njih. Za kar za naše žene ter otroke pa je to groza in strah. Mi ne moremo drugače kot javno opozoriti vse one, ki se jih tiče, da železničar ni železo, ampak človek, ki rabi počitek in hrano, če hočete, da opravlja svojo preodgovorno službo.

— **Iz krvi jim kljuje zlato.** Praška železarska industrijska družba zaključuje l. 1916-1917. Čistega dobička je napravila — seveda po ogromnih odpisih — 17 milijonov 412 tisoč 802 K. Dividenda znaša 40 odstotkov ali 200 kron na vsako akcijo. Lansko leto je znašala dividenda 190 K. Gospodje

akcionarji bodo lahko vzdržali do končne zmage...

— **Stroge odredbe proti uvažanju živil z dežele v mesto** je izdala kranjska deželna vlada. Po vlakih, na kolodvorih in na mitnicah bodo preiskavali odslej tudi prtljago civilnega prebivalstva.

— **»Vojna zveza«.** Mnogo delavcev vojne industrije in mnogo članov konsumnarskega društva se boji podpisati matične pole Vojne zveze, češ — potem izgubim izkaznice mestne aprovizacije ljubljanske za cenejše meso, slanino itd. Naznanjamo, da je to zmotno; prav tako kot dobe mestne izkaznice železničarji, ki imajo lastno aprovizacijo, bodo dobivali tudi člani Vojne zveze kljub svoji aprovizaciji cenejša živila od mestne aprovizacije ako jih že dobivajo. Na novo seve se v mestno akcijo ne sprejme nobenega. — Mnogo družin je člen dveh konsumnih društev, v matično polo se je vpisati le v enem. Dobivati po državi upravljana živila se sme le na enem mestu.

— **Iz vojnega žitnoprometnega zavoda.** V skupini komisije za vojno gospodarstvo je izjavil predsednik vojnega žitnoprometnega zavoda vitez Schönka, da vojni žitno, rometni zavod ni akciska družba niti zadruga, ampak državni zavod, ki posluje z drž. v. im. sredstvi. Če bi bili omejeni le na domačo žetev, bi bile cene govtov nižje, kakor so bile v zadnjih treh letih. A ni preostalo drugega, nego da smo morali višje stroške, ki so nastali v Rumuniji, sprejeti v kalkulacijo. Prvi začasni računski sklep izkazuje za leto 1915 3.300.000 kron prebitka bilanca, za leto 1916 pa 1.400.000 kron. Skupni promet je znašal poldrugo milijardo. Pri zavodu deluje 3249 komisinarjev in kupcev. V debati sta poslanca Kaček in Goš naglašala, da je zavladalo nezadovoljstvo s poslovanjem čista zlati zaradi tega, ker zastopni žitnoprometnega zavoda nasproti ljudstvu ne nastopajo kot kupci, marveč kot uradne osebe. Poslanec dr. J. Žibek je poudarjal, da je med vsemi centralami žitnoprometni zavod naše še najpovoljnejši kritik, naglašal pa je številne pritožbe, da komisinarji zavoda niso kos svoji nalogi.

— **Člani Konsumnega društva za Ljubljano in okolico** se pozivljajo, da se v svrhu zapisa v matične pole Vojne zveze takoj zglase v prodajalni, kjer kupujejo. Kdor se ne oglasi do konec tedna, ne bo prejemal v prodajalni po državi upravljenih predmetov!

— **Železniška nesreča.** Na progi južne železnice pri Planini se je pretečeni petek dogodila velika nesreča. Dva vlaka sta trčila skupaj. Osemindvajset oseb je mrtvih, okoli 70 oseb pa ranjenih.

— **Nove vrste piva.** Pivovarjem je vlada dovolila, da bodo smeli izdelovati dve novi vrsti piva: ena vrsta bo vsebovala 4, druga pa 7 stopinj alkohola. Tega »lahkega« piva bodo zvarili pet milijonov hektolitrov. Ena petina tega piva je namenjena za vojaštvo, ostalih 80 odstotkov pa za civilno prebivalstvo.

— **Glasbeno dramatični večer,** ki je bil snoči v deželni gledališču se je naravnost odlikoval po diletantski »višini« nastopajočih »umetnikov in umetnic.« Gospodično Verhundevo bi prenašali kvečenju na produkcijskih prireditvah gojencev »Glabene Matic« in bi jej dali nato dober svet, naj se loti koristnejšega posla kakor nadlegovati ljudi s svojim ptjem. Gospod Mohorič naj se tudi rajše še uči. Nadomeščal je umetniško predavanje s teatriko najslabše vrste. M.ški zbori so bili proizvajani še najbolje, in g. Pircovec se je izkazal za dobrega pevovo djo, le žal, da razpolaga zgolj z vojnim materialom in da ni bil posebno srečen pri izbori sporeda. Ženski zbor je zelo slab. Vsa snova prireditelj je pokazala, da so se lotili prireditelji stvari, ki jej niso kos. Boljše nič. Prireditelj je bila klaverna karikatura koncerta. — a. š.

Aprovizacija.

II. Prodaja moke za stranke se vrši od sobote 22. septembra do vstetega petka 28.

septembra. Na vsako izkaznico se dobi 1 kg moke za pecivo kilogram po K 118

Red pri razdelitvi živil v cerkvi sv. Jožefa. Mestna aprovizacija opozarja, naj prihajajo stranke, ki imajo izkaznice za ubožno akcijo točno ob urah, ki so naznačene za vsako razdelitev pravočasno v ljubljanskih časopisih. Stranke, ki bodo prihajale prej ali kasneje kakor je po številkah in urah določeno, ne bodo prejeli živil. To v svarilo, da preprečimo nepotrebne navale.

Razno.

* **Južna železnica.** Na seji upravnega sveta južne železnice so olširno razpravljali o finančnem položaju družbe. Izda ki venomer naraščajo, dohodki se zmanjšujejo. V primeri z lanskim letom so naraščali do letošnjega maja izdatki za 9.700.000 K, dohodki so se zmanjšali za 7.500.000 K.

* **Naši vojni vjetniki v Rumuniji,** ki so v taborišču Lipote so se pritoževali zaradi slabih razmer. Avstrijsko vojno ministrstvo je naprosilo zato švicarsko vlado, da odpošlje v to taborišče zdravnikarja dr. J. Bacillierija v Lipoto, ki je potrdil, da vladajo res slabe razmere v tem taborišču. Rumunske oblasti so sedaj izboljšale položaj naših vjetnikov.

* **Za 1000 frankov 2000 mark.** Kakor smo že poročali posodi Švica Nemčiji večjo vsoto denarja. Nemčija jej bo plačevala za vsakih izposojenih 2000 mark štiri odstotnih zastavnih pisem.

* **V Haagu se vrše pogajanja** med holandskimi vladnimi komisarji ter nemškimi in avstro-ogrskim delegati, da se sklenejo za Avstro-Ogrsko in Nemčijo enake gospodarske in kreditne pogodbe, kakršne je sklenila Švica z Nemčijo.

* **Denarna poplava.** Z Dunaja poročajo: Hranilne vloge po bankah in drugih denarnih zavodih so se pomnožile v avgustu za 43 milijonov 800 tisoč kron.

Listnica uredništva.

Ivan S. Kdo je g. Pammer, ki je v obč. svetu ljubljanskem proglasil, »da je ljubljanski obč. volilni red dovolj demokratičen?« Na to vašo radovednost, kakor pravite, naj odgovorimo. Prav radi. G. Pammer je eden izmed voditeljev ljubljanskih Nemcev. Delavcem je posebno znan kot ravnatelj kranjske stavbene družbe izza mizarskega štrajka, v katerem je stal na čelu »šarfmaherjev«. Ker je odločno kapitalistična osebnost, ga imajo tudi slovenski buržvazijci v posebnih časteh. V obč. svetu ima veliko besedo, v trgovski zbornici tudi, kjer je podpredsednik. Pammerjevo stališče je utemeljeno iz dveh razlogov, kot kapitalistični zastopnik je proti vsaki demokraciji — kot Nемец pa se boji splošne in enake volilne pravice, ker bi potem lice obč. sveta ljubljanskega bilo čisto drugačno. Da so tudi zastopniki slovenske »narodno napredne« in slovenske »ljudske« stranke proti preuredbi volilne reforme, to je seve, greh na ljudstvu in narodu, čigar ime nosijo. — **Andrej B.** »Naprej« je že izhajal pred leti. Ustanovljen je bil l. 1903, in sicer 4. julija 1903 je izšla prva številka. Izhajal je vsakih 14 dni enkrat. Vsled sklepa tirolske konference sa prenehala »Rdeči Prapor« in »Naprej« — ustanovil se je dnevnik z imenom »Zarja«, ki pa je bila ob početku vojne ustavljena. Sedaj izhajajo se poleg »Napreja« tednik »Delavec«, mesečnika »Železničar« in »Tobačni Delavec«.

»Naprej« se na deželi prodaja:

V Trstu:

Ulica Barriera vecchia št. 2, ulica Bivio 44, ulica S. Michele 4, na drž. kolodvoru, Piazza Caserma 1, ulica Montarsino 15, pri Sv. Ivanu 556, ulica M. Terezije 37, v skladišču Konsumne zadruge ulica Belleguardo.

Na Jesenicah:

V konsumnih društvih na Jesenicah, Javorniku, na Savi, na kolodvoru in v prodajalni Hauptman.

V Tržiču:

V Konsumnem društvu.

V Črni (Koroško):

V Konsumnem društvu.

V Škofji Loki:

V tobakarni Žigon.

Na Reki:

V knjigarni Trbojeviča.

V Pulju:

V tobakarni Fajt, ulica Barbarrant.

V Celovcu:

V Knjigarni A. Golob, Schulhausgasse 5.

V Postojni:

V trgovini Marušič.

V Kamniku:

Čebul Ivanka.

V Novem mestu:

Kes Josip.

Na kolodvorih v Sv. Petru in Divači;

V Kapfenbergu v Delavskem domu, v Ljubnu v kovinarskem ajništvu, Kaiserfeldstrasse 10; pri naših kolporterjih v Idriji, Zagorju, Trbovljah, Hrastniku in na Jesenicah.

Zadnje vesti.**Avstrijski odgovor na papeževo noto.**

Dunaj, 18. septembra. Oficiозна »Wiener allgemeine Zeitung« poroča, da se bo avstro-ogrski odgovor na papeževo mirno noto v četrtek izročil tukajšnji papeževi nuncijaturi. V soboto se bo nota objavila.

Hrvatski sabor.

Zagreb, 18. septembra. Predsednik hrvatskega sabora dr. Medaković je sklical hrvatski sabor na dan 27. septembra. Sabor se bo bavil v prvi vrsti z načrtom reforme volilne pravice.

Italjansko vojno poročilo.

Dunaj, 18. septembra. Italjansko vojno poročilo z dne 18. septembra se glasi: V prostoru južnovzhodno banjske planote smo nove sovražne napade hitro zavrnili. Na Krasu živahni trtiljerijski boji in močan motilni ogenj proti sovražniku.

Vodje socialistov aretirani.

Monakovo, 18. septembra. Vodje socialistične stranke v Milanu so bili v mestni posvetovalnici aretirani.

Vojna sabotaža v Italiji.

Bern, 18. sept. Kakor se »Tempsu« iz Rima poroča, se je vršila v soboto dolga seja ministrskega sveta. Ministrski svet se je bavil z dogodki v Citavecchia, kjer pri- staniški delavci niso hoteli izkladati blaga iz dospelih ladij. Ministrski svet je sklenil, udušiti vsak poskus vojne sabotaže. Uradni komunique izjavlja, da se bo vlada poslužila vseh sredstev, da prepreči hudodelske načrte vojne sabotaže.

Konec Kornjilovega upora.

London, 18. septembra. Reuterjev urad poroča iz Petrograda: Iz Mohileva se brzojavno poroča, da je šef generalnega štaba Aleksejev aretiral Kornjilova in 23 generalov in častnikov ter jih interniral v nekem hotelu, kjer so skrbno zastražni. Zaslivanje Kornjilova bo danes končano. Mohilevska garnizija je izjavila vladnemu konusarju, da se ni udeležila upora, ter prosila, da se jo pošlje zopet na fronto.

London, 18. septembra. »Times« poročajo iz Petrograda: Vse Kornjilove čete so bile odposlane na fronto. Aretirane generale so prepeljali v Petrograd. General Gurko, ki gre tudi v pregnanstvo, ostane v zaporu, dokler se njegova zadeva popolnoma ne pojasni.

Petrograd, 18. sept. (Agentura.) V posebnem razglasu se Kerjenski zahvaljuje odboru za občni blagor za njegovo sodelovanje pri udušitvi Kornjilovega upora ter ga pozivlja, da se združi, ker se je upor- no gibanje popolnoma izjalovilo.

Sestava nove ruske vlade.

Amsterdam, 18. septembra. »Handelsblad« poroča iz Londona: Kerjenski je bil 1v težavnem položaju. Šlo je za koalicijsko vprašanje. Industriji so bili povabljeni, da se udeležijo vlade; pripravljani pa so bili k temu koraku le pod izrecno pogojem, če sodeluje tudi stranka kadetov. Kerjenski se je trudil, da bi ustvaril prijazno razmerje z delavskim in vojaškim sovjetom, ki stoji vidno pod vplivom boljševikov. V delavskem in vojaškem sovjetu so zahtevali boljševiki takojšnjo sestavo socialističnega ministrstva, takojšnjo proklamacijo republike, takojšnje sklicanje konstituante ter odpravo vseh dostojanstev in naslovov. Proti so glasovali samo manjševiki Ceretelijeve skupine. Večina vojaških delegatov pa je bila odsotna, ker so se udeležili akcije proti Kornjilovu. Nekoliko ur je trajala možnost, da bo moral Kerjenski odstopiti ter da pride na površje socialistična vlada. Po dolgotrajnih

obravnavah je našel Kerjenski začasen izhod — sestavil je vojni kabinet. Ministri, ki niso v vojnem kabinetu, bodo zgolj upravni ministri.

Nova faza podmorske vojne.

Bern, 18. septembra. V francoskih listih objavljeno oficiozno poročilo pravi, da je z ozirom na novi način vojnega delovanja nemških podmorskih čolnov pričakovati, da postane nova faza podmorske vojne posebno resna.

Občno konsumno društvo v Idriji

registr. zadr. z om. zav.

Trgovina s specerijskim manufakturnim in konfekcijskim blagom, obuvati, opojnimi pijačami.

Pisarna v Idriji šte. 446.

Prodajalna:

Centralna v Idriji.

Podružnice:

Na Brusovšu in Podgorami v Idriji in v Spodnji Idriji.

Lastna posestva, valjni mlin.

Pristopnina znaša 2 K, delež 40 K.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V postojni Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zag. ju	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Presnov, Gradec pri Litji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kiset, Trst. se	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S priložnimi se je obracati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Splošno kreditno društvo

r. z. z. o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predujmi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Cek-konto pošne hranilnice št. 45.156.

STALNA RAZSTAVA SLIK IN KIPOV
 UMETNINE
 UMETNIŠKE RAZGLEDNICE